

Archeologie je dobrodružství, ale i dřina

Náročné nejsou jen samotné vykopávky, ale i jejich příprava, hlavně však shánění finančních prostředků, díky nimž se samotný archeologický výzkum může uskutečnit. Odehrává-li se ve vzdálených končinách, je také nutné získat prostředky na cestu a pobyt na zkoumaném místě.

Výkopová sezóna na lokalitě Burgut Kurgan v Pašchurtské dolině v jižním Uzbekistánu již byla připravena a zajištěna, dva studenti magisterského studia klasické archeologie však museli přijít na to, jak se k týmu archeologů připojit. Účast na terénním výzkumu je pro studenty archeologie zásadní zkušeností, z níž mohou těžit v celém dalším profesním životě.

O tom, jak vzali přípravu na cestu po finanční stránce do vlastních rukou a co všechno bylo potřeba vymyslet, udělat a zorganizovat, si s námi (společně a nerozdílně) povídali studenti Ústavu pro klasickou archeologii FF UK Johana Tlustá a Jakub Havlík.

Jak a kdy vás napadlo, že by se finance na výzkum v Uzbekistánu daly sehnat přes crowdfundingovou kampaň?

Inspirovali nás spolužáci Michal Dyčka a Robert Frečer, kteří to navrhli vedoucímu výzkumu, doktoru Stančovi, a ten tento způsob získání prostředků na expedici doporučil nám. Bylo to delší dobu před tím, než jsme odjeli, protože samotná kampaň trvala měsíc, ale několik týdnů nám zabraly přípravy na ni. Důležité je promyslet všechno s předstihem a nic nepodcenit.

Co všechno jste během kampaně podnikli?

Stránka, na níž probíhala naše kampaň, nabízí pro shromáždění cílové částky 14, 30 nebo 90 dnů; měsíční termín se nám zdál nejvhodnější. Ještě před samotnou kampaní jsme však museli mít připravené texty a vlastně veškerou prezentaci, kterou jsme potom zájemcům na crowdfundingových stránkách představili. Během kampaně samotné běží čas a není už možné cokoliv nového vymýšlet.

Natočili jsme video, to bylo hlavní. Vymýšleli jsme odměny pro sponzory s archeologickou tematikou. Nejoblíbenějšími odměnami byla trička a placky s motivy z uzbeckého výzkumu, ale chtěli jsme také, aby větší „dárky“ byly pestré a skrývaly v sobě nějaké dobrodružství. A součástí dobrodružství je moment překvapení a trocha tajemství, což se nám, myslíme, povedlo.

Také jsme museli sepsat a představit projekt, ale i propočítat cílovou částku, která byla v našem případě 60 000 Kč. Kampaň také fungovala jako propagace projektu, šířila se mezi lidmi přes facebookovou stránku. Přispěli nám známí, kamarádi a kolegové, ale byli jsme překvapeni, že nás podpořili i lidé, které jsme vůbec neznali. Přispěvatelů bylo celkem asi padesát a částky se různily od stokorun do sedmi tisíc.

Byli jste během cesty ve spojení s vašimi sponzory?

Jistě! Průběžně jsme psali na již zmíněnou stránku, tedy v případě, že jsme se dostali na internet, což není v Uzbekistánu zrovna jednoduché. Internetové kavárny zde nejsou příliš časté, na rozdíl od výpadků proudu. Dvakrát jsme byli v kavárně v Termezu, a tam jsme pak trávili veškerý čas tím, že jsme na web nahrávali fotky a psali zprávy. Dění jsme den po dni zachycovali v deníku, který teď přepisujeme a který bude další odměnou pro sponzory. Takže průběžně naši sympatizanti zprávy i fotografie z dění na výzkumu měli, i když většinu času jsme byli mimo internet i mimo mobilní signál.

Setkali jste se se sponzory po návratu z Asie?

Již proběhlo setkání s některými ze sponzorů na Ústavu pro klasickou archeologii, ale i veřejná přednáška, prezentace výsledků výzkumu, a to 3. prosince pod názvem *Archeologické výzkumy v jižním Uzbekistánu v roce 2015*. Naši donátoři se samozřejmě zajímají i o další zpracování našich výzkumů. Průběžně jsme s nimi ve spojení na Facebooku. Ale výstupem samozřejmě budou hlavně odborné články.

Jak si rozuměli členové expedice navzájem?

I když jsme některé lidi poznali až tam, ukázalo se, že náš tým dokáže společně fungovat velmi dobře. Výborně jsme se sžili.

Jakub: Jediné, co mě znervózňovalo, bylo, když mě Johanka při práci pro účely dokumentace natáčela.

Johana: Bylo to dost těžké, Jakub byl moc rychlý a nezachytitelný! Ale slíbili jsme to sponzorům, tak to bylo nutné. Když jsme vyměřovali, nemohla jsem zároveň natáčet, což přede mě stavělo náročné momenty. Ale video se nakonec opravdu povedlo.

Oba již máte zkušenosti s archeologickými výzkumy v Čechách, ale i jinde v Evropě. V čem byla jiná terénní práce v Uzbekistánu?

Archeologie je sice všude stejná, ale podmínky velice odlišné. Také půda, materiál v Uzbekistánu je jiný. A nikdy předtím jsme nebyli na výzkumu, kde by spolu s námi v takové míře pracovali dělníci. Na všech výzkumech v Čechách i v Bulharsku, na nichž jsme se podíleli, jsme dělníky a zároveň i dokumentátory byli my, studenti.

Co měl během výzkumu každý z vás na starosti? Pracovali jste na některých úkolech společně?

Práci jsme měli rozdělenou. Každý člen expedice plnil svůj přesně přidělený úkol. My jsme měli na starosti a dosud

zpracováváme Burgut Kurgan.

Johana: Já jsem dělala především kresebnou a fotografickou dokumentaci nálezů.

Jakub: A já jsem se staral v terénu o dělníky, snažil jsem se s nimi komunikovat rusky, ale základní výrazy jsem se musel naučit i uzbecky. Koordinoval jsem vždy drobnější části výzkumu, jednotlivé menší sondy. A oba dohromady jsme obsluhovali totální stanici.

Plánujete v příštím roce odjet do střední Asie znovu?

Samozřejmě bychom moc rádi ve výzkumu pokračovali, bude-li to jen trochu možné.

Budete pokračovat ve výzkumu i ve studiu ruštiny a uzbečtiny?

Asi spíš ve studiu ruštiny, ta se více hodí... Z uzbečtiny pouze pár základních věcí, které jsou nezbytné při komunikaci s místními lidmi.

Co na vás po příjezdu do Uzbekistánu nejvíce zapůsobilo?

Místní lidé, kteří jsou velice srdeční a přátelští. V rodině, ve které jsme bydleli, se o nás skvěle starali, i když žijí v poněkud skromnějších podmínkách než my, bydlí v domcích bez tekoucí vody. A pak také krajina, která je velice exotická. Když jsme jí projížděli, byli jsme úplně uchvácení. Pro Středoevropana je to něco naprosto úžasného. Hrozně těžko se tam odhaduje vzdálenost. Vypozorovali jsme různé typy krajiny, jejichž rozdíly spočívají v naprostých maličkostech, ale o to je to zajímavější. Také jsme zahlédli čajana neboli štíra, pouštní lišky, všude pobíhaly ještěrky, poletovali kolem nás supi a uzbečtí výsadkáři na padácích... V tomto ohledu jsme to ale vlastně čekali divočeji.

Johana: A nemůžeme zapomenout na oslíky. Učili jsme se rusky, a když se mě kolegové snažili rozveselit v autě cestou do Pašchrtu, naučili mě rusky jako první větu: „To je ale

roztomilý oslík!“

Které lokality v Uzbekistánu a ve střední Asii vůbec byste doporučili lidem, kteří mají archeologii pouze jako koníčka?

Kousek od Taškentu na sever se nachází náhorní plošina Pulatchan. Pak také Bucharu a z archeologických lokalit bychom doporučili lokalitu Kampyr Tepa, město ležící nad řekou Amudarja, kde je zrekonstruována část hradeb z kušánského období, ale je zde možné setkat se i s horizontem období helénistického.

V minulém článku zaujala čtenáře tajemná místnost, kterou jste objevili.

Byl to skutečně nečekaný objev. Dochovaná je mimo zdi vlastně jen podlaha z keramických střepů kultury Jáz I, ale naprosto nepoškozených. Vzhledem k tomu, že tyto střepy jsou vyráběné v ruce a velice křehké, bylo jisté, že po podlaze se nikdy nešlapalo, nikdy se nepoužívala. U kultury Jáz I nejsou takové podlahy známy. Profesor Šajdullaev z Termezské státní univerzity tedy vyslovil hypotézu, že by to mohla být náboženská a rituální místnost popisovaná v Avestě, tzv. *káta*, kam se na určitou dobu ukládali mrtví v době, kdy je nebylo možné pohřbít obvyklým způsobem, totiž zanecháním ve vyhrazeném prostoru, *dachmě*, kde je pozřeli dravci. *Káta* by měla být tak velká, aby se v ní člověk mohl postavit a nedotýkat se stropu, a lehnout si, aniž by se dotýkal stěn. Tomu by odpovídala dispozice prostoru, totiž 2 × 2 metry. Střepy na podlaze by pak mohly nebožtíka rituálně oddělovat od země. Kdyby se tato interpretace potvrdila, šlo by o jedinečný objev.

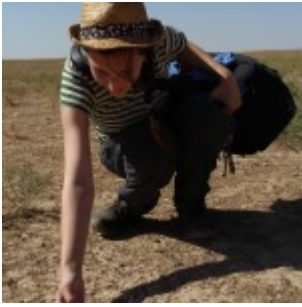

foto: Johana Tlustá

Archeologie je dobrodružství, ale i dřina [iforum.cuni.cz, 27. ledna 2016]